

PRESSITEADE nr 125/24

Luxembourg, 12. august 2024

Euroopa Liidu Üldkohus saab pädevuse lahendada eelotsuse küsimusi kuues konkreetsetes valdkonnas

Euroopa Kohtu eelotsusepädevuse osalise üleandmisega Üldkohtule, mis puudutab alates 1. oktoobrist 2024 esitatavaid eelotsuse küsimusi, jätkatakse Euroopa Liidu kohtusüsteemi ülesehituse reformi

Täna avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*¹ Euroopa Liidu Kohtu põhikirja oluline muudatus, mis jõustub 1. septembril. Muudatusega nähakse muu hulgas ette Euroopa Kohtu eelotsusepädevuse osaline üleandmine Üldkohtule, mida kohaldatakse alates 1. oktoobrist 2024. Pädevuse üleandmine puudutab kuut konkreetset valdkonda: ühine käibemaksusüsteem, aktsiisid, tolliseadustik, kaupade tariifne klassifitseerimine, reisist mahajätmise, reisijatele osutatava transporditeenuse hilinemise või ärajäämise korral reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem. Samuti nähakse põhikirja muudatusega ette apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanismi kohaldamisala laiendamine alates 1. septembrist 2024.

Reformi eesmärk on vähendada Euroopa Kohtu töökoormust eelotsuste valdkonnas ja võimaldada tal jätkata mõistlikke tähtaegu järgides oma ülesande täitmist, st tagada õigusnormide järgimine aluslepingute kohaldamisel ja tõlgendamisel. Nice'i lepingu koostajad nägid 2001. aastal ette võimaluse, et ka Üldkohus menetleb teatud eelotsusetaotlusi, kuid põhikirja ei ole sellest ajast peale asjakohaseid kohandusi sisse viidud. Ent viimase viie aasta jooksul on aset leidnud kohtuvaidluste struktuuriline ja märkimisväärne suurenemine². Selle muutusega samal ajal on suurenenud ka niisuguste kohtuasjade keerukus ja tundlikkus, mis puudutavad eelkõige põhiseaduslikkuse või põhiõigustega seotud küsimusi. Reform võimaldab Euroopa Kohtul keskenduda oma ülesandele kaitsta ning tugevdada liidu õiguse ühtsust ja järjepidevust. Üldkohtul on omakorda võimalik enda peale võtta see täiendav töökoormus ja menetleda talle üle antavaid eelotsuse küsimusi nii, et liikmesriikide kohtutele ja huvitatud isikutele antakse samad tagatised, mida kohaldab Euroopa Kohus.

Reform koosneb peamiselt kolmest, põhijoontes allpool kirjeldatud osast.

Eelotsusepädevuse osaline üleandmine Üldkohtule

Reformi esimene osa puudutab **eelotsusemenetluses otsuse tegemise pädevuse üleandmist Euroopa Kohtult Üldkohtule**, kus on ametis kaks kohtunikku igast liikmesriigist. Õiguskindluse huvides **puudutab üleandmine ainult kuut** selgelt piiritletud **valdkonda**, mis on teistest valdkondadest piisavalt eraldiseisvad ja milles Euroopa Kohtul on välja kujunenud ulatuslik kohtupraktika. Niisiis saab Üldkohus pädevuse lahendada eelotsusetaotlusi, mis kuuluvad ainult ühte või mitmesse järgmisesse kuude konkreetsetesse valdkonda:

1. ühine käibemaksusüsteem;
2. aktsiisid;
3. tolliseadustik;

4. kaupade tariifne klassifitseerimine kombineeritud nomenklatuuris;
5. reisist mahajätmise, reisijatele osutatava transporditeenuse hilinemise või ärajäämise korral reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine;
6. kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem.

Nendes valdkondades kerkib harva põhimõttelisi küsimusi, mis võivad mõjutada liidu õiguse ühtsust või järjepidevust. Neis on juba olemas Euroopa Kohtu põhjalik kohtupraktika, mis peaks võimaldama Üldkohtul tugineda varem tehtud kohtuotsustele. Need valdkonnad moodustavad Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotlustest ligikaudu 20%, mis on piisavalt suur hulk kohtuasju, et vähendada realselt tema töökoormust. Euroopa Kohus saab seega rohkem keskenduda oma ülesannetele liidu konstitutsioonilise ja kõrgeima kohtuna.

Euroopa Kohtule jääb pädevus lahendada eelotsusetaotlusi, mis on küll seotud eespool nimetatud konkreetsete valdkondadega, kuid puudutavad ka muid valdkondi. Talle jääb ka pädevus lahendada eelotsusetaotlusi, milles vaatamata sellele, et tegemist on ühe või mitme konkreetse valdkonnaga, tõstatatakse eraldiseisev küsimus, kuidas tõlgendada: 1) esmast õigust, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, 2) rahvusvahelist avalikku õigust või 3) liidu õiguse üldpõhimõtteid. Üldkohus võib ka Euroopa Kohtule suunata kohtuasja, mis kuulub tema pädevusse, kuid milles nõutav põhimõtteline otsus mõjutab tõenäoliselt liidu õiguse ühtsust või järjepidevust.

Õiguskindluse ja kiiruse huvides tuleb **kõik eelotsusetaotlused esitada Euroopa Kohtule**, kes teeb kooskõlas oma kodukorras kehtestatud üksikasjalikumate sätetega kindlaks, kas taotlus kuulub ainult ühte või mitmesse konkreetse kindlaks määratud valdkonda, ja kas selle peab seega Üldkohtule üle andma. Õiguskindluse ja läbipaistvuse huvides põhjendab Euroopa Kohus või Üldkohus lühidalt eelotsusetaotluses, miks ta on pädev eelotsuse küsimust arutama ja lahendama.

Muudatused, mis puudutavad kõiki eelotsuseasju

Reformi teises osas on kaks muudatust, mis on ette nähtud põhikirja muutmise määruses ja kohaldatavad kõikide eelotsusetaotluste suhtes, olenemata valdkonnast ja sellest, kas taotluse lahendamise saab Üldkohtule üle anda.

Esiteks, lisaks kõikidele liikmesriikidele ja komisjonile edastatakse kõik eelotsusetaotlused edaspidi ka Euroopa Parlamendile, nõukogule ja Euroopa Keskpankale, et nad saaksid hinnata, kas neil on küsimuste vastu eriline huvi, ja otsustada, kas nad soovivad seetõttu kasutada oma õigust esitada kirjalikke seisukohti või märkusi.

Teiseks on eelotsusemenetluse **läbipaistvuse ja avatuse** suurendamiseks ning Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kuulutatud lahendite paremaks mõistmiseks ette nähtud, et kõigis eelotsuseasjades **avaldatakse** põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isiku esitatud kirjalikud seisukohad või märkused **Euroopa Liidu Kohtu veebisaidil** mõistliku aja jooksul **pärast kohtuasja lõpetamist**, välja arvatud juhul, kui asjaomane isik esitab tema seisukohtade või märkuste avaldamisele vastuväite.

Apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanismi laiendamine

Reformi kolmanda osa eesmärk on säilitada Üldkohtu lahendite peale esitatud apellatsioonkaebuse menetluse tõhusus, arvestades Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste suurt arvu. Selleks et Euroopa Kohus saaks keskenduda apellatsioonkaebustele, milles tõstatatakse olulisi õigusküsimusi, **laiendatakse apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanismi³ veel teistele Üldkohtu otsustele.**

Euroopa Kohtu menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanism puudutab apellatsioonkaebusi kohtuasjades, mis on juba kaks korda läbi vaadatud – esiteks liidu organite või asutuste sõltumatute apellatsioonikodade ja seejärel Üldkohtu poolt. Praegu puudutab see mehhanism nelja apellatsioonikoja tehtud ja seejärel Üldkohtus vaidlustatud otsuseid, mis on loetletud põhikirja artiklis 58a (vt eespool punktid 1–4). Põhikirja muudatusega, mis jõustub 1. septembril, lisatakse neljale praegusele apellatsioonikojale veel kuus uut sõltumatut apellatsioonikoda, tõstes nende arvu kokku kümnele. Need apellatsioonikojad on:

1. Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) (Alicante, Hispaania);
2. Ühenduse Sordiamet (CPVO) (Angers, Prantsusmaa);
3. Euroopa Kemikaaliamet (ECHA) (Helsingi, Soome);
4. Euroopa Liidu Lennundusohutusamet (EASA) (Köln, Saksamaa), ning nendele lisanduvad järgmiste organite ja asutuste apellatsioonikojad:
5. Energeetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ACER) (Ljubljana, Sloveenia);
6. Ühtne Kriisilahendusnõukogu (SRB) (Brüssel, Belgia);
7. Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) (Pariis, Prantsusmaa);
8. Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) (Pariis, Prantsusmaa);
9. Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) (Frankfurt, Saksamaa);
10. Euroopa Liidu Raudteeamet (ERA) (Valenciennes, Prantsusmaa).

Menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanismi kohaldatakse ka apellatsioonkaebusele, mis esitatakse Üldkohtu lahendi peale, mis käsitleb pärast 1. maid 2019 muus liidu organis või asutuses loodud sellise sõltumatu apellatsioonikoja otsust, kelle poole tuleb pöörduda enne hagi esitamist Üldkohtule;

Lõpuks laiendatakse seda mehhanismi ka vaidlustele, mis puudutavad vahekohtuklauslit sisaldavate lepingute täitmist. Niisugustes vaidlustes tuleb nimelt Üldkohtul enamasti asja sisuliselt lahendades vaid kohaldada riigisisest õigust, millele vahekohtuklausel viitab.

Apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise mehhanismi kohaldamisala laienemine jõustub 1. septembril 2024.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler ☎(+352) 4303 3127.

Hoiame ühendust!

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta [määrus \(EL, Euratom\) 2024/2019](#), millega muudetakse protokoll nr 3 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta.

² Vt [pressiteade nr 59/24](#).

³ Vt 2019. aastal kehtestatud apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanismi kohta [pressiteade nr 53/19](#).